

*Курилюк Ю. Б.,
здобувач кафедри кримінального права та процесу
Національної академії управління, м. Київ*

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА ЗЛОЧИННОГО ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ НЕСЕННЯ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ

Анотація. У статті досліджено суб'єктивну сторону злочину, передбаченого статтею 419 Кримінального кодексу України, що відноситься до злочинів зі змішаною протиправністю. Подвійна форма вини досліджуваного злочину являє собою різне психічне ставлення особи у формі умислу та необережності до різних об'єктивних ознак одного і того ж самого протиправного діяння. Встановлено, що ставлення особи до безпосереднього порушення правил несення прикордонної служби виражається виключно у формі умислу (прямого чи непрямого), а до тяжких наслідків – в умисній або необережній формах. При цьому необережність виражається у виді злочинної самовпевненості.

Ключові слова: суб'єктивна сторона злочину, порушення правил, прикордонна служба.

Постановка проблеми. Суб'єктивна сторона злочину є одним з рівноправних елементів складу злочину. З'ясування суб'єктивної сторони злочинного порушення правил несення прикордонної служби займає доволі не останнє місце у його кримінально-правовій кваліфікації. Завдання цього елементу складу досліджуваного злочину полягають у тому, що його ознаки: (1) впливають на визначення спрямованості злочинної поведінки на конкретний об'єкт кримінально-правової охорони – прикордонну безпеку держави; (2) диференціюють характер суспільної небезпеки, чим впливають на кримінально-правову оцінку вчиненого діяння: з одного боку впливають на кваліфікацію злочину, а з другого – дають змогу відмежовувати його від суміжних злочинів за суб'єктивними ознаками; (3) впливають на характеристику особи винного, пом'якшуючих та обтяжуючих обставин вчиненого діяння, таким чином впливаючи на вирішення питань про відповідальність і покарання; (4) обумовлюють зміст способу вчинення злочину як ознаки об'єктивної сторони; (5) сприяють встановленню та оцінці причин і умов вчинення порушення правил несення прикордонної служби, що можуть вплинути на пом'якшення відповідальності прикордонника або звільнити від неї; (6) відіграють істотну роль при вирішенні таких важливих питань кримінального права як: стадії вчинення злочину, добровільна відмова, співучасть у злочині тощо.

Мета статті полягає у з'ясуванні особливостей суб'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 419 Кримінального кодексу України (далі – КК).

Аналіз останніх досліджень та публікацій щодо досліджуваного питання викладений в основній частині цієї статті.

Викладення основного матеріалу. Особливість суб'єктивної сторони злочину полягає в тому, що вона передуює вчиненню злочину, формуючись у вигляді певного ставлення особи, її інтелекту і волі до вчинюваного діяння, мотиву та цілей (плану злочинного посягання), а й супроводжує його зовнішню сторону від початку до кінця злочинної поведінки, тобто становить своєрідний самоконтроль цієї особи над власною поведінкою [1, 109–110].

Теорією кримінального права під суб'єктивною стороною злочину розуміється внутрішній (імпліцитний) прояв суспільно небезпечного посягання, що дає уявлення про психічні процеси, які відбуваються у свідомості винної особи під час вчинення злочину, та характеризується певною формою вини, мотивом, метою й емоційним станом. Основною (обов'язковою) для кожного злочину ознакою суб'єктивної сторони злочину є вина [2, 55], щодо визначення якої висловлено ряд концепцій (теорій).

Домінуючою в теорії кримінального права України є психологічна концепція вини [3, 146], з позиції якої і дається визначення цього поняття у ст. 23 КК – психічне ставлення особи до вчиненої дії чи бездіяльності, передбаченої кримінальним законом, та її наслідків.

Ставлення особи до вчиненого нею суспільно небезпечного діяння, передбачення, бажання суспільно небезпечних наслідків або можливості їх передбачення нормативно визначені ст. ст. 24 та 25 КК в чотирьох існуючих формах вини, що зменшуються від прямого умислу, через непрямий (евентуальний) умисел та злочинну самовпевненість, до злочинної недбалості.

Кримінальний закон у диспозиції ст. 419 КК не розкриває суб'єктивну сторону цього злочину, що обумовлює різноманітність поглядів щодо її визначення. У теорії кримінального права існує безліч підходів щодо визначення того, з якою формою та з яким видом умислу чи необережності може бути вчинене злочинне порушення правил несення прикордонної служби, що спричиняє тяжкі наслідки. Більшість вчених, зокрема С. В. Албул [4, 196], Г. М. Анісімов [5, 122], С. І. Дячук [6, 555] та інші, зазначають, що цей злочин може бути вчинено як умисно, так і з необережності.

О. С. Самойлов та А. А. Толкаченко зазначають, що таке діяння може бути вчинене з умисною формою вини [7, 534], а А. В. Музыка – виключно з прямим умислом [8, 155].

М.І. Панов відмічає, що обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони більшості військових злочинів є умисна форма вини. Деякі з них припускають необережну форму вини, а інші змішану (подвійну) форму, коли психічне ставлення особи до вчиненого нею суспільно небезпечного діяння може характеризуватися умисною формою вини, а до суспільно небезпечних наслідків – необережністю [5, 13–14]. Саме до цих «інших», тобто до злочинів з подвійною (змішаною, складною) формою вини, на нашу думку, відноситься злочин, передбачений ст. 419 КК. Аналогічну позицію, хоча прямо на це не вказують, займають також інші науковці.

М.І. Хавронюк вважає, що порушення правил несення прикордонної служби вчиняється з прямим умислом до діяння та необережністю до наслідків [9, 471], Т. Б. Николаєнко та В. О. Сич – з прямим умислом або необережністю до діяння та непрямим умислом чи необережністю до наслідків [10, 1140], а В. П. Бодаєвський та С. Ф. Денисов – як з умислом, так і необережністю до діяння, а щодо наслідків – лише з необережністю [11, 619].

Російський дослідник порушення правил несення прикордонної служби М.Є. Степаненко виділив три форми вини: а) прямий умисел до порушення правил та до наслідків; б) непрямий умисел до порушення правил та до наслідків; в) прямий або непрямий умисел до порушення правил та необережна вина у виді легковажності до наслідків [12, 57].

Наукою кримінального права виділяється декілька груп злочинів з подвійною формою вини. Одна з них включає у себе ті злочини, в яких діяння, що являє собою порушення яких-небудь правил, саме по собі, у відриві від наслідків є адміністративним чи дисциплінарним правопорушенням, і тільки настання суспільно небезпечних наслідків, причинно пов'язаних з діянням, робить усе вчинене злочином [13, 171]. На практиці досить часто виникають проблеми із визначенням форми вини злочинів зі змішаною протиправністю, перш за все тих, що пов'язані з порушенням нормативно встановлених правил та спричиненням ним певних суспільно небезпечних наслідків.

У злочинах зі змішаною протиправністю, пов'язаних із порушенням певних нормативно встановлених правил, форма вини може мати комплексний різномірний характер відносно: порушення правил; діяння, що за умов такого порушення правил спричиняє кваліфікуючі наслідки; та кваліфікуючого шкідливого наслідку, що фактично настав. В останніх двох випадках, залежно від законодавчої конструкції диспозиції норми, вина може бути як умисною, так і необережною відносно кваліфікуючих наслідків,

що фактично настали, в той час, як саме порушення нормативно встановлених правил, через яке зазначені кримінально-правові наслідки могли мати місце, вчиняється виключно з прямим умислом [14, 168–169].

Злочинне порушення правил несення прикордонної служби відноситься до злочинів із матеріальним складом, необхідною ознакою яких є настання суспільно небезпечних наслідків і наявність причинного зв'язку між діянням особи і наслідками. При вчиненні цих злочинів винний передбачає не лише суспільно небезпечні наслідки свого діяння, але й у загальних рисах – розвиток причинного зв'язку між діянням, що вчиняється, і злочинним наслідком, що настане. Однак відсутність тяжких наслідків робить порушення правил несення прикордонної служби дисциплінарним правопорушенням, що є одним із аргументів щодо визнання змішаної форми вини злочину, передбаченого ст. 419 КК.

Аналіз кримінальних справ, порушених за ознаками досліджуваного нами злочину, показав, що суддями у більшості (88 %) вироків та постанов не визначається форма вини, з якою особа вчинила цей злочин. На наш погляд, проблему, зокрема, становить те, що форма вини при кваліфікації цього злочину, в переважній більшості випадків, має комплексний характер та повинна включати не менш як два самостійні елементи: (1) психічне ставлення особи до безпосереднього порушення правил несення прикордонної служби та (2) психічне ставлення до безпосередньо спричинених тяжких наслідків.

На наше переконання ставлення особи до безпосереднього порушення правил несення прикордонної служби, тобто до самого діяння, може виразитись виключно в умисній формі, а до тяжких наслідків – в умисній та необережній формах. При цьому необережність виражається у виді злочинної самовпевненості. Розглянемо їх.

Відомо, що кримінальний закон розрізняє два види умислу: прямий (ч. 2 ст. 24 КК) та непрямий (ч. 3 ст. 24 КК), формулювання яких мають багато спільного. Аналіз понять видів умислу дає можливість виділити ознаки, які дозволяють охарактеризувати психічне ставлення особи до вчиненого нею діяння та його наслідків.

У науковій думці відмічають, що свідомість і передбачення становлять інтелектуальні ознаки умислу, а бажання або свідоме припущення наслідків – його вольову ознаку [13, 156]. Виходячи з цього положення для з'ясування певного виду умислу при вчиненні злочинного порушення правил несення прикордонної служби необхідно дослідити його інтелектуальну та вольову ознаки.

Інтелектуальна ознака умисної форми вини злочину, відповідно до ст. 24 КК, полягає у тому, що особа усвідомлює суспільно небезпечний характер свого

діяння (дії або бездіяльності). Таке усвідомлення в науці кримінального права містить не тільки розуміння фактичної сторони того, що вчиняється, всіх обставин, що характеризують об'єктивні ознаки складу злочину, а й розуміння соціального значення діяння, його соціальної шкідливості [13, 157]. Отже «усвідомлення» при умисній формі вини містить психологічні процеси, відповідно до яких особа: по-перше, усвідомлює вчинювані нею діяння, а по-друге, передбачає його наслідки.

Особа передусім усвідомлює фактичну сторону свого діяння (дій або бездіяльності), які утворюють об'єктивну сторону досліджуваного злочину і, передбачені ст. 419 КК, порушення правил несення прикордонної служби у прикордонному наряді. Зокрема, виконуючи дії, які суперечать встановленим правилам несення прикордонної служби, особа, перш за все, розуміє характер своїх дій, а також усвідомлює і те, що вона не має ні дійсного, ні припущеного права щодо їх вчинення.

Враховуючи той факт, що розглядуваний злочин може бути вчинений також у формі бездіяльності, важливим є наявність усвідомлення винним характеру своєї бездіяльності, яка полягає у тому, що особа розуміє, що правилами несення прикордонної служби на неї покладено обов'язок здійснити певні дії, які вона не вчиняє, хоча мала таку можливість.

Усвідомлення особою суспільної небезпечності вчинюваного діяння (дії або бездіяльності), передбаченого ст. 419 КК, має місце як через усвідомлення його фактичних ознак, так і у розумінні прикордонником соціальних якостей і змісту цього діяння, його суспільної шкідливості. Воно полягає у тому, що діяння спричиняє, як і будь-який злочин, чи може спричинити шкоду суспільним відносинам, що охороняються кримінальним законом (ч. ч. 1 та 2 ст. 11 КК). Таке усвідомлення пов'язане із розумінням особою значення, яке має прикордонний наряд, до складу якого її призначено. Через це усвідомлення особа усвідомлює (хоча б у загальних рисах) і об'єкт злочинного посягання – суспільні відносини, які забезпечують встановлений та врегульований правилами порядок виконання прикордонною службою завдань щодо захисту суверенітету держави та недоторканості її кордону (безпосередній об'єкт) і суспільні відносини, що охороняють оборону держави, захищають її кордон, суверенітет, територіальну цілісність і недоторканість (родовий об'єкт). Отже, виходячи з наведеного, є підстави стверджувати, що вчинюючи умисне діяння, передбачене ст. 419 КК, особа усвідомлює як фактичну сторону діяння (його характер і спосіб), так і суспільну небезпечність цього діяння (його соціальну забарвленість). Через усвідомлення ролі прикордонного наряду та прикордонної служби в цілому особа усвідомлює об'єкт злочину, тобто хоча б у загальних рисах розуміє факт посягання на суспільні

відносини, що охороняються ст. 419 кримінального закону України. Саме в цьому полягає сутність усвідомлення суспільної небезпечності діяння як інтелектуальної ознаки умисної вини злочинного порушення правил несення прикордонної служби. Вольова ж ознака полягає у тому, що прикордонник, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер свого діяння, бажає чинити саме таким чином, тобто бажає настання наслідків у вигляді порушення вимог правил несення прикордонної служби, принаймні в частині забезпечення неухильного їх дотримання.

Зрозуміло, що можуть мати місце випадки, коли прикордонник заявлятиме, що не знає (або неналежно знає) правила несення прикордонної служби. Однак ми виходимо із того, що персонал прикордонних підрозділів перед допуском до самостійного несення служби (що оформлюється відповідним наказом) проходить як теоретичну, так і практичну підготовку, а прикордонний наряд перед заступанням на службу кожного разу проходить підготовку до неї. Вказані обставини свідчать про те, що кожен прикордонник обізнаний про існування правил несення прикордонної служби, має можливість та повинен з ними ознайомитись. У разі, якщо він це не зробив, це вже є умисним порушенням правил у формі прямого умислу.

Тепер зупинимось на ставленні особи до суспільно небезпечних наслідків, що спричиняються її діянням – тяжких наслідків порушення правил несення прикордонної служби. Перш за все ми не можемо погодитись із думкою В. П. Бодаєвського та С. Ф. Денисова, які вважають, що суб'єктивна сторона порушення правил несення прикордонної служби характеризується «щодо наслідків – лише необережністю» [11, 619], а також з думкою А. В. Музики, який вважає, що досліджуваний злочин може бути вчинений виключно з прямим умислом [8, 155]. Ми вважаємо, що тут має місце як умисел, так і необережність у виді самовпевненості.

Прямий умисел прикордонника щодо тяжких наслідків має місце тоді, коли особа, яка виконує обов'язки щодо охорони державного кордону, порушує правила несення прикордонної служби сама, здійснюючи безпосереднє посягання на охоронювані кримінальним законом суспільні відносини. А. В. Савченко відмічає, що характерною ознакою прямого умислу щодо злочинів з матеріальним складом є бажання настання злочинного наслідку. У такого роду бажаннях знаходить свій вираз вольова ознака умислу як його найважливіша риса [15, 148–149].

Для прикордонника, який діє з непрямим умислом щодо наслідків характерним є припущення ним тяжких наслідків вчиненого діяння. Знаючи про можливість чи неминучість настання таких наслідків, він не відмовляється від порушення правил несення прикордонної служби та погоджується з настанням таких наслідків і спричиняє їх. При цьому винний

не відчуває потреби в досягненні цих наслідків, вони йому не потрібні для задоволення своїх злочинних інтересів. В. А. Ломако відмічає, що найчастіше таке свідоме допущення полягає в байдужому ставленні до наслідків. Інакше кажучи, особа, не будучи зацікавленою у настанні суспільно небезпечного наслідку свого діяння, все ж допускає таку можливість [13, 158].

За злочинної самовпевненості вже відсутнє свідоме припущення шкідливих наслідків, оскільки винуватий сподівається, хоча і легковажно, на певні конкретні обставини, які здатні їх відвернути. Цим злочинна самовпевненість відрізняється від непрямого умислу, за якого особа свідомо припускає настання суспільно небезпечних наслідків, а якщо і сподівається, що вони не настануть, то це є невизначена надія, надія на «щось», а не на конкретні обставини [16, 92]. У цьому випадку прикордонник, з одного боку, недостатньо оцінює значення обставин, які могли викликати тяжкі наслідки, спричинені його діянням, а з другого – переоцінив свої можливості або інші обставини, які могли б відвернути ці наслідки. Він свідомо вчиняє дії, що можуть призвести до цих тяжких наслідків, легковажно сподіваючись, що наслідки не настануть.

Статтею 25 КК України, окрім злочинної самовпевненості, також передбачений ще один вид необережності – злочинна недбалість, яка характеризується непередбаченням особою можливості настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності), хоча вона повинна була і могла їх передбачити. Однак ми вважаємо, що цей вид необережності не може мати місце при порушенні правил несення прикордонної служби, яке спричинило тяжкі наслідки.

Злочинна недбалість – єдиний вид вини, за якого особа взагалі не усвідомлює суспільну небезпечні наслідки – ані в реальному, ані в абстрактному вигляді [17, 199]. Суть вини при злочинній недбалості полягає у відсутності завбачливості, належної уваги до можливих наслідків своїх діянь, допущенні настання суспільно небезпечних наслідків за наявності можливості їх передбачити та відвернути [18, 289].

У цьому контексті слід наголосити, що під час заступання у прикордонний наряд кожен прикордонник знає та усвідомлює, з якою метою створений цей наряд та які його завдання. Зокрема, прикордонний наряд, який здійснює прикордонний контроль осіб, транспортних засобів та вантажів, усвідомлює, що його метою є протидія незаконному переміщенню осіб через державний кордон, незаконній міграції, торгівлі людьми, а також незаконному переміщенню зброї, наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, боеприпасів, вибухових речовин, матеріалів і предметів, заборонених до переміщення через державний кордон [19]. Тому особа, порушуючи правила несення прикордонної служби, не може не

розуміти, що вона порушує правила завбачливості, що тягнуть собою тяжкі наслідки для охоронюваних законом суспільних відносин, які вона повинна і могла передбачити.

Висновки. Таким чином, проведене нами дослідження показало, що злочин, передбачений ст. 419 КК, є злочином зі змішаною протиправністю та його суб'єктивна сторона характеризується виною у таких формах: (1) прямий умисел до порушення правил та до наслідків; (2) непрямий умисел до порушення правил та до наслідків; (3) прямий або непрямий умисел до порушення правил та необережна вина у виді злочинної самовпевненості до наслідків.

Звісно, суб'єктивна сторона злочину перш за все характеризується виною. Однак вона є не єдиною ознакою, яка характеризує психічні процеси, що відбуваються у свідомості та волі правопорушника. Такими ознаками також є мотив, мета та емоційний стан, розкриття, яких сприятиме правильній та повній оцінці досліджуваного суспільно небезпечного діяння.

Література:

1. Панов М. М. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків: монографія / За ред. В.І. Борисова. — Х.: Право, 2009. — 184 с.
2. Савченко А. В. Теорія кваліфікації злочинів: підручник / А. В. Савченко, В. В. Кузнецов; за заг. ред. В.І. Шакуна. — 4-те вид., перероб. — К.: Алерта, 2012. — 316 с.
3. Вереша Р. В. Вина у кримінальному праві: навчально-методичний вимір: навч. посіб. / Р. В. Вереша. — К.: Атіка, 2006. — 408 с.
4. Албул С. В. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) / С. В. Албул, Д. О. Балобанова, А. А. Березовський [та ін.]; за ред. В. О. Тулякова // Кримінальне право України: навч.-метод. посібн. — О.: Фенікс, 2011. — 374 с.
5. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини): навч. посіб. / Г. М. Анісімов, Ю. П. Дзюба, В.І. Касинюк [та ін.]; за ред. М.І. Панова. — Х.: Право, 2011. — 184 с.
6. Дячук С.І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) / С.І. Дячук; За заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка // Науково-практичний коментар до КК України: у 2 т. — Т. 2. — 3-те вид. перероб. та доп. — К.: Алерта; КНТ; Центр учбової літератури, 2009. — 624 с.
7. Самойлов А. С. Преступления против военной службы / А. С. Самойлов, А. А. Толкаченко // Полный курс уголовного права: [в 5 т.] / Под ред. А. И. Коробеева. — Т. V: Преступления против государственной власти. Преступления против военной службы. Преступления против мира и безопасности человечества. Международное уголовное право / Т. Б. Басова, С. В. Дьяков [и др.]. — СПб: Юридический центр Пресс, 2008. — 951 с.
8. Музыка А. В. Дискусійні питання визначення форми вини порушення статутних правил несення прикордонної служби / А. В. Музыка // Проблеми теорії та практики реалізації правоохоронних функцій в охороні державного кордону: Матер. всеукр. наук.-прак. конф. (22–23 листопада 2007 р.). — Хмель-

- ницький: Вид-во НАДПСУ ім. Б. Хмельницького, 2007. — С. 153—155.
9. Хавронюк М.І. Довідник з Особливої частини КК України / М.І. Хавронюк. — К.: Істина, 2004. — 504 с.
 10. Ніколаєнко Т. Б. Кримінальне право України. Особлива частина: навч. посіб. / Т. Б. Ніколаєнко, В. О. Сич. — Хмельницький: Вид-во НАДПСУ ім. Б. Хмельницького. — 2012. — 1232 с.
 11. Денисов С. Ф. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) / С. Ф. Денисов, В. П. Бодаєвський // Кримінальне право (Особлива частина): підруч.: в 2 т. / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. — Т. 2. — Луганськ: Елтон-2, 2012. — 780 с.
 12. Степаненко Н. Е. Нарушение правил несения пограничной службы / Д. В. Дутов, А. Л. Иванов, Д. Н. Кожухарик [и др.] // Нарушения специальных видов военной службы: вопросы уголовной ответственности. — М.: За права военнослужащих, 2007. — 208 с.
 13. Ломако В. А. Суб'єктивна сторона злочину / В. А. Ломако, Ю. В. Баулін, В.І. Борисов [та ін.]; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація // Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. — 4-те вид. перероб. та допов. — Х.: Право, 2010. — 456 с.
 14. Бантишев О. Ф. Проблеми визначення форми вини у злочинах із змішаною протиправністю, пов'язаних з порушенням нормативно-встановлених правил / О. Ф. Бантишев, С. А. Кузьмін // Боротьба з організ. злочин. і корупц. (теорія і практика). — 2009. — № 21. — С. 165—169.
 15. Савченко А. В. Суб'єктивна сторона контрабанди / А. В. Савченко, О. В. Процюк, В. В. Сіленко // Кримінальна відповідальність за контрабанду національний та зарубіжний досвід: монографія. — К.: Паливода А. В., 2011. — 276 с.
 16. Вереша Р. В. Необережність та її види (коментар до ст. 25 КК України) / Р. В. Вереша // Вісник Академії адвокатури України. — 2011. — № 2 (21). — С. 91—94.
 17. Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / П. Л. Фріс. — 2-ге вид., допов. і перероб. — К.: Атіка, 2009. — 512 с.
 18. Навроцький В. О. Суб'єктивна сторона злочину / В. О. Навроцький // Українське кримінальне право. Загальна частина: підручник / П. С. Берзін, Т. А. Денисова [та ін.]; за заг. ред. В. О. Навроцького. — К.: Юрінком Інтер, 2013. — 712 с.
 19. Про прикордонний контроль: Закон України від 05.11.2009 // ВВР. — 2010. — № 6. — Ст. 148.
- Курылюк Ю. Б. Субъективная сторона преступного нарушения правил несения пограничной службы**
- Аннотация.** В статье исследована субъективная сторона преступления, предусмотренного статьей 419 Уголовного кодекса Украины, которое относится к преступлениям со смешанной противоправностью. Двойная форма вины исследуемого преступления представляет собой разное психическое отношение лица в форме умысла и неосторожности к разным объективным признакам одного и того же противоправного деяния. Определено, что отношение лица к непосредственному нарушению правил несения пограничной службы выражается в форме умысла (прямого либо косвенного), а к тяжким последствиям — в умышленной или неосторожной формах. При этом неосторожность выражается в виде преступной самонадеянности.
- Ключевые слова:** субъективная сторона преступления, нарушение правил, пограничная служба.
- Kuryliuk Y. Subjective aspect of a criminal violation of the rules of the border guard duty**
- Summary.** Subjective aspect of a crime, covered by the article 419 of the Criminal Code of Ukraine, which refers to crimes with mixed illegality, is researched in the Article. Double form of guilt of the researched crime is different mental attitude of a person, in the form of guilty intent and carelessness, to different objective indicia of the same illegal action. It is determined that attitude of a person to direct violation of the rules of the border guard duty is expressed exclusively in the form of guilty intent (direct or indirect) as well as to grave consequences in the form of guilty intent or carelessness. However carelessness is expressed in the form of criminal self-confidence.
- Keywords:** subjective aspect of a crime, violation of the rules, Border Guard.